

Maciej Grześkowiak¹

Polityka Polski względem rozwoju uniwersalnego systemu ochrony uchodźców a polskie uwarunkowania konstytucyjne

Słowa kluczowe: prawa człowieka, uniwersalny system ochrony uchodźców, prawa uchodźców, nieefektywność prawa międzynarodowego, konstytucyjna ochrona praw jednostki

Keywords: human rights, refugee rights, ineffectiveness of international law, constitutional protection of rights of the individual, international refugee protection framework

Streszczenie

Celem artykułu jest zbadanie zależności między ramami postępowania, jakie Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza władzom publicznym w zakresie działań na arenie międzynarodowej, a obserwowanym postępowaniem tych władz względem podejmowanych na szczeblu międzynarodowym wysiłków mających na celu usprawnienie funkcjonowania uniwersalnego systemu ochrony uchodźców. Za pomocą metody dogmatycznej ustalono treść i zakres odpowiednich norm odniesionych do podjętej problematyki. Ponadto, odwołano się do dorobku nauk politycznych celem ustalenia motywów i potencjalnych skutków stanowiska Polski względem rozwoju międzynarodowego prawa ochrony uchodźców oraz zderzenia ich z odpowiednimi normami konstytucyjnymi. Dokonano również oceny stanowiska Polski na forum międzynarodowym w zakresie rozwoju uniwersalnego systemu ochrony uchodźców w świetle postanowień Konstytucji RP. Autor jest zdania, że przy formułowaniu tego stanowiska oraz, szerzej, przy pozycjonowaniu się Polski względem globalnych wysiłków na rzecz wzmocnienia uniwersalnego systemu ochrony uchodźców, aksjologia konstytucyjna nie jest brana pod uwagę w stopniu satysfakcjonującym.

¹ ORCID ID: 0000-0003-2346-760X, magister, Zakład Praw Człowieka, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warszawski. E-mail: mj.grzeskowiak@uw.edu.pl.

Abstract**Policy of Poland Towards Development of the International Refugee Protection System in Light of the Polish Constitutional Framework**

The article aims at exploring the relationship between constitutional framework regulating conduct of Polish public authorities on the international fora and the observed actions of these authorities with regards to international endeavour to enhance the functioning of the international refugee protection system. The dogmatic approach has been applied in order to examine scope and content of relevant norms pertaining to the problem in question. Moreover, findings of political science were utilized to establish some of the motives as well as consequences of the said actions of the government and to confront them with relevant constitutional norms. Position of Polish national authorities towards development of international refugee protection system has been appraised in light of the Constitution. The Author expresses a conviction that, in light of the said position, the values expressly affirmed by the Constitution are not accounted for in a satisfactory degree.

✱

I. Wprowadzenie

Zagadnienie nieefektywności uniwersalnego systemu ochrony uchodźców, opartego przede wszystkim na Konwencji dotyczącej statusu uchodźców (dalej: k.s.u.)² oraz tzw. Protokole nowojorskim³, w obliczu współczesnych sytuacji uchodźczych, stanowi obecnie jeden z głównych obszarów zainteresowania badaczy tego systemu. W 2018 r. podjęto znaczny krok w kierunku usprawnienia funkcjonującego mechanizmu ochrony, w postaci przyjęcia w Zgromadzeniu Ogólnym Narodów Zjednoczonych programowego dokumentu *Global Compact on Refugees*⁴. Polska nie wyraziła poparcia dla dokumentu,

² Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie 28 lipca 1951 r. (Dz.U. Nr 119, poz. 515).

³ Protokół dotyczący statusu uchodźców, sporządzony w Nowym Jorku 31 stycznia 1967 r. (Dz.U. Nr 119, poz. 517).

⁴ *Global Compact on Refugees*, przyjęty na mocy rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ nr 73/151 z 17 grudnia 2018 r., A/RES/73/15.

co zdaje się wpisywać w szerszą politykę niechętną wzmocnieniu międzynarodowych mechanizmów ochrony uchodźców.

Celem artykułu jest zbadanie zależności między ramami postępowania, jakie Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej⁵ wyznacza władzom publicznym w zakresie działań na arenie międzynarodowej, a obserwowanym postępowaniem tych władz względem podejmowanych na szczeblu międzynarodowym wysiłków mających na celu usprawnienie funkcjonowania uniwersalnego systemu ochrony uchodźców. W szczególności, podjęta zostanie próba oceny wskazanego postępowania władz w świetle przepisów Konstytucji. Za pomocą metody dogmatycznej ustalone zostaną treść i zakres odpowiednich norm odniesionych do podjętej problematyki. Omawiany problem należy również osadzić w ramach polityki Polski względem ponadnarodowych mechanizmów ochrony uchodźców, do czego posłużą odwołania do dorobku nauk politycznych.

II. Uniwersalny system ochrony uchodźców w kryzysie

We współczesnym piśmiennictwie naukowym obecne jest przekonanie o istniejącej i narastającej z biegiem czasu dysfunkcjonalności uniwersalnego systemu ochrony uchodźców. Kryzys przejawia się przede wszystkim w bezprecedensowej liczbie uchodźców zarejestrowanych przez Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (dalej: UNHCR)⁶, narastającej liczbie tzw. przedłużających się sytuacji uchodźczych⁷ oraz rażąco nierównych ciężarach ponoszonych przez członków społeczności międzynarodowej na rzecz utrzymania systemu⁸. Źródeł takiego stanu rzeczy poszukiwać należy przede wszystkim, lecz nie tylko, w takich czynnikach jak:

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁶ UNHCR, *Refugee data Finder*, 2021, <https://www.unhcr.org/refugee-statistics> (7.04.2021).

⁷ Za taką, zgodnie z definicją Komitetu Wykonawczego UNHCR, należy uważać sytuację, w której uchodźcy przebywają poza granicami swego kraju od nie mniej niż 5 lat i jednocześnie brak jest perspektyw na trwałe rozwiązanie ich sytuacji w dającej się przewidzieć przyszłości. Zob. Komitet Wykonawczy UNHCR (ExCom), *Conclusion No. 109 (LXI) – 2009*, A/AC.96/1080, 8 grudnia 2009 r.

⁸ J.C. Hathaway, *Assigning Protection: Can Refugee Rights and State Preferences be Reconciled?*, „Journal of Institutional and Theoretical Economics” 2019, nr 1, s. 37.

- niedostateczne zorientowanie wiążących instrumentów prawa międzynarodowego na tzw. trwałe rozwiązania sytuacji uchodźczych (ang. *durable solutions*)⁹;
- nieinkluzywność definicji uchodźcy¹⁰ lub z zasady nienadawanie statusu uchodźcy przez państwa niebędące stronami k.s.u., co wiąże się z ograniczaniem praw osób objętych ochroną międzynarodową w państwach przyjmujących, niemożnością ich ekonomicznej integracji ze społecznościami lokalnymi i postępującym uzależnieniem od pomocy humanitarnej¹¹;
- brak wiążącego lub choćby szeroko uznanego mechanizmu dzielenia odpowiedzialności za utrzymanie uniwersalnego systemu ochrony uchodźców w postaci np. zorganizowanego systemu przesiedleń uchodźców do bezpiecznych państw trzecich¹².

W obliczu powyższego nie dziwi, że nader często wyrażane są w doktrynie postulaty reformy systemu¹³. Obserwowany jest też wzrost aktywności na arenie międzynarodowej w tym zakresie. Po spektakularnej porażce unijnego, wspólnego systemu azylowego w obliczu tzw. kryzysu migracyjnego lat 2015 i 2016, toczą się obecnie prace nad reformą tego systemu¹⁴. Na poziomie

⁹ Zob. UNHCR, *Framework for Durable Solutions for Refugees and Persons of Concern*, Geneva 2003, s. 5, <https://www.unhcr.org/partners/partners/3f1408764/framework-durable-solutions-refugees-persons-concern.html> (7.04.2021).

¹⁰ Zob. w odniesieniu do kategorii tzw. „uchodźców klimatycznych” J. Jaskiernia, *The Legal Status of Climate Refugees*, [w:] *Wyzwania dla powszechnego systemu ochrony praw człowieka u progu trzeciej dekady XXI wieku*, red. J. Jaskiernia, K. Spryszak, Toruń 2021, s. 574–576.

¹¹ V. Türk, R. Dowd, *Protection Gaps*, [w:] *The Oxford handbook of refugee and forced migration studies*, red. E. Fiddian-Qasmiyeh, G. Loescher, K. Long, N. Sigona, Oxford 2014, s. 279, 283.

¹² Zob. M. Gottwald, *Burden Sharing and Refugee Protection*, [w:] *The Oxford handbook of refugee and forced migration studies*, red. E. Fiddian-Qasmiyeh, G. Loescher, K. Long, N. Sigona, Oxford 2014, s. 525.

¹³ Zob. m.in. A. Betts, P. Collier, *Refuge: Transforming a Broken Refugee System*, [b.m.w.] 2018; J.C. Hathaway, *Assigning protection...*

¹⁴ M.A. Nestmann, *Problematyka kryzysu migracyjnego i jego konsekwencje*, [w:] *Wyzwania dla powszechnego systemu ochrony praw człowieka u progu trzeciej dekady XXI wieku*, red. J. Jaskiernia, K. Spryszak, Toruń 2021, s. 570–571; Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, *Reforma polityki azylowej UE*, 2021, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/migratory-pressures/eu-asylum-reform> (7.04.2021).

uniwersalnym natomiast, do którego odnosi się niniejsze opracowanie, przyjęto g.c.r., obliczony na zapewnienie bardziej sprawiedliwego mechanizmu funkcjonowania uniwersalnego systemu ochrony uchodźców.

III. Dokument *Global Compact on Refugees* i stanowisko Polski wobec jego przyjęcia

Dokument *Global Compact on Refugees* został przyjęty mocą rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Przewiduje on szereg rozwiązań i mechanizmów, w tym zbierające się raz na cztery lata *Global Refugee Forum*, które mają służyć deklarowanym celom, wymienionym w § 7 g.c.r. Cele te można przetłumaczyć następująco: 1) zwiększenie dostępności przemieszczeń uchodźców do bezpiecznych państw trzecich; 2) zmniejszenie presji na państwa przyjmujące; 3) promowanie samodzielności uchodźców; 4) wpływanie na umożliwienie powrotów do państw pochodzenia poprzez promowanie sprzyjających powrotom warunków w tych państwach¹⁵.

Szczegółowe omówienie przepisów g.c.r. znacznie wykracza poza ramy niniejszego opracowania. Warto jednakże wskazać, że pomimo wyrażonych w doktrynie wątpliwości co do zasadności niektórych postanowień dokumentu w świetle deklarowanych celów¹⁶, wydaje się, że nie może budzić wątpliwości jego jednoznacznie altruistyczny charakter, wyrażający się w ukierunkowaniu jego postanowień na polepszenie losu uchodźców w państwach przyjmujących, gdzie nierzadko żyją oni w warunkach uwłaczających ludzkiej godności.

Tym niemniej przyjęcie g.c.r. niewątpliwie mogło być uznane przez niektóre państwa za problematyczne z politycznego punktu widzenia. Jako że uchodźctwo stanowi ze swej natury problem całej społeczności międzynarodowej, jednakże ciężarami wiążącymi się z goszczeniem znacznych ilości uchodźców w sposób nieproporcjonalny obciążeni są niektórzy członkowie tej społeczności, budowa efektywnego międzynarodowego mechanizmu zarządzania sytuacjami uchodźczymi musi się wiązać z gotowością poniesienia pewnych obciążeń także przez państwa niedotknięte spontanicz-

¹⁵ *Global...*, § 7.

¹⁶ J.C. Hathaway, *Assigning protection...*, s. 593–594.

nym napływem uchodźców. Zapewne z tych właśnie względów Polska nie poparła w Zgromadzeniu Ogólnym ONZ rezolucji zatwierdzającej g.c.r., co uzasadniane było obawami o próby wywierania nacisków ze strony organizacji międzynarodowych na państwa w zakresie włączenia się w globalne wysiłki na rzecz dzielenia odpowiedzialności za sytuacje uchodźcze, w tym na przyjmowanie uchodźców w ramach przesiedleń. To zaś miało by zagrażać prowadzonej polityce, za priorytet stawiającej bezpieczeństwo polskich obywateli¹⁷. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że takie stanowisko wpisuje się w prowadzoną od początku tzw. kryzysu migracyjnego w Unii Europejskiej (dalej: UE) politykę kolejnych polskich rządów, przy czym dopiero od momentu utworzenia rządu Beaty Szydło w listopadzie 2015 r. można mówić o kategorycznym sprzeciwie względem włączenia Polski w ponadnarodowe wysiłki stworzenia sprawiedliwego mechanizmu podziału odpowiedzialności za ochronę uchodźców. Polityka ta spotkała się z szeroką aprobatą społeczną¹⁸.

IV. Globalne poszanowanie praw uchodźców jako wartość zakorzeniona w Konstytucji RP i polska racja stanu

Międzynarodowy system ochrony uchodźców ma swe zakorzenienie w art. 56 ust. 2 Konstytucji. Przepis ten zawiera odesłanie do „wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych”, w zgodzie z którymi cudzoziemcowi może być przyznany status uchodźcy na terenie Polski. Powiązanie rzeczzonego przepisu z art. 91 ust. 3 Konstytucji sprawia, że nie może być wątpliwości, że na równi z umowami międzynarodowymi wiążące dla Polski są relewantne w tej mierze akty prawne wydawane przez organy UE. Przekonanie takie wzmacnia ogólne zobowiązanie władz publicznych do przestrzegania wiążącego Rzeczpospolitą prawa międzynarodowego, wyrażone w art. 9 Konstytucji. Warto przy tym wspomnieć, że sam wspólny europejski system azylo-

¹⁷ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Polska nie wyraziła poparcia dla Globalnego Paktu ws. Uchodźców*, 2018, <https://www.gov.pl/web/mswia/polska-nie-wyrazila-poparcia-dla-globalnego-paktu-ws-uchodzcow> (7.04.2021).

¹⁸ CBOS, *Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców*, Komunikat z badań nr 12/2016, Warszawa 2016, s. 2.

wy oparty jest „na pełnym i integralnym stosowaniu Konwencji genewskiej dotyczącej statusu uchodźców”¹⁹, a więc na systemie ochrony uchodźców powstałym w wymiarze uniwersalnym.

Wobec powyższego, nie budzi wątpliwości zobowiązanie władz publicznych do stosowania istniejących w europejskim i uniwersalnym systemach prawnych zobowiązań względem osób ubiegających się o objęcie ochroną międzynarodową, z całą mocą potwierdzone w niedawnych wyrokach dwóch europejskich trybunałów – Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPCz) i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) – w sprawach dotyczących Polski²⁰. Brak jednakże w Konstytucji RP normy, którą można by odczytywać jako bezpośrednio zobowiązującą władze publiczne do troski o usprawnienie ponadnarodowych systemów ochrony praw człowieka, w tym tych stawiających sobie za cel adekwatną ochronę uchodźców. Innymi słowy, nie można z *explicite* wyrażonego zobowiązania do przestrzegania prawa międzynarodowego wprost wywodzić zobowiązania do troski o rozwój tegoż prawa w duchu jak najskuteczniejszej realizacji praw jednostki, a taki był, jak się wydaje, naczelnym celem przyświecający autorom g.c.r. w odniesieniu do międzynarodowego prawa ochrony uchodźców.

Zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych²¹ rezolucje Zgromadzenia Ogólnego mają charakter wyłącznie rekomendacji, a więc niewłączenie się przez Polskę w realizację celów g.c.r. nie będzie mogło zostać uznane za naruszenie prawa międzynarodowego. Odnotować należy jednakże, że polityka niechęci względem międzynarodowych wysiłków stworzenia efektywnego systemu ochrony uchodźców budzi poważne wątpliwości w świetle wartości wyrażo-

¹⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2011/95/UE z 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz.Urz. UE 2011, Nr 337/9).

²⁰ Wyrok TSUE z 2 kwietnia 2020 r. w sprawach połączonych C-715/17, C-718/17 i C-719/17 Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, Republice Czeskiej i Węgrom; Wyrok ETPCz z 23 lipca 2020 r. w sprawie M.K. i inni przeciwko Polsce, 40503/17, 42902/17, 43643/17.

²¹ Karta Narodów Zjednoczonych, Statut Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości i Porozumienie ustanawiające Komisję Przygotowawczą Narodów Zjednoczonych (Dz.U. Nr 23, poz. 90).

nych w Konstytucji, które władze publiczne winny mieć na względzie w swoim postępowaniu. Jeśli można uznać, że Konstytucja wyznacza wartość w tej mierze naczelną, niewątpliwie należałoby wskazać na art. 30 oraz odpowiedni fragment preambuły do Konstytucji, nakazujący stosować ten akt w duchu „dbania o zachowanie przyrodzonej godności człowieka”. Nie ma ponadto w tekście Konstytucji przekonującej wskazówki każącej wnioskować, że nakaz stosowania Konstytucji w duchu poszanowania godności człowieka odnosi się wyłącznie do działań władz publicznych wywierających skutki tylko na terytorium kraju. W szczególności, wskazówki takiej nie stanowi art. 37 ust. 1 Konstytucji. Oczywiście nie można uznać, że uchodźcy znajdujący się w przedłużających się sytuacjach uchodźczych w państwach tzw. globalnego południa, do których w pierwszej mierze odnosi się g.c.r., znajdują się pod władzą Rzeczypospolitej Polskiej, w myśl hipotezy powołanego przepisu. Co za tym idzie, brak jest możliwości prostego zastosowania praw wymienionych w Rozdziale II ustawy zasadniczej do ich sytuacji. Jednakże znaczenie zasady godności dalece wykracza ponad charakter prawny pozostałych praw i wolności z Rozdziału II. Doktryna widzi w niej raczej fundament całego porządku konstytucyjnego oraz nakaz postępowania skierowany do władzy publicznej, by w prowadzeniu polityki państwa mieć godność ludzką zawsze na względzie²². Zasadna wobec tego wydaje się ocena działań teźże władzy w świetle zasady godności także na forum międzynarodowym. Stanowisko polskiego rządu względem g.c.r. – dokumentu postulującego upodmiotowienie uchodźców, których miliony żyją obecnie w warunkach nie do pogodzenia z ideą ludzkiej godności – należy zatem ocenić negatywnie w świetle konstytucyjnej zasady godności.

Powyższą interpretację, zakładającą obowiązek państwa swego rodzaju proaktywności w zakresie globalnych standardów przestrzegania praw człowieka, zdają się wspierać także relewantne w tej mierze traktaty, którymi związała się Polska. W preambule k.s.u. „Wysokie Umawiające się Strony” uznały, że problem uchodźstwa ma ze swej natury charakter międzynarodowy i jego efektywne rozwiązanie może być oparte tylko na współpracy między państwami zasadzającej się na uznaniu, że funkcjonowanie globalnego systemu

²² Por. M. Piechowiak, *Preambuła*, [w:] *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz. Art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, s. 150–151; L. Bosek, *Art. 30*, [w:] *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz. Art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, s. 723.

ochrony może nakładać nieproporcjonalnie duże ciężary na niektóre z nich. Artykuł 1 tzw. IV konwencji genewskiej²³ wymaga z kolei, by państwa nie tylko same przestrzegały rzeczony konwencji, lecz także „dopilnowały jej przestrzegania”, co jasno wskazuje na pewne obowiązki stron na arenie międzynarodowej. W swym artykule 49 zaś, konwencja ta nakazuje zapewnienie „w możliwie największej mierze” godnego traktowania osób wysiedlonych na skutek konfliktów zbrojnych.

Podkreśla się w doktrynie, że zawarta w art. 9 Konstytucji zasada ustrojowa zakłada przestrzeganie i stosowanie przez RP wiążącego ją prawa międzynarodowego w dobrej wierze²⁴. Dobra wiara zaś, jak się wydaje, nakazywałaby sprzeciw wobec sytuacji, w której dany instrument prawa międzynarodowego nie realizuje swych celów w sposób efektywny, a także włączenie się w przedsięwzięcie mające na celu usprawnienie jego funkcjonowania. Jakkolwiek więc brak w Konstytucji normy, która jednoznacznie nakazywałaby działania na forum międzynarodowym nakierowane na rozwój wiążącego Polskę prawa międzynarodowego, obstrukcja tego rodzaju działań podejmowanych przez innych członków społeczności międzynarodowej winna budzić sprzeciw z punktu widzenia aksjologii konstytucyjnej.

Niejako na marginesie należy również wskazać na polityczne implikacje sytuowania się przez Polskę w gronie państw zachowujących chłodny stosunek do praw człowieka. Wyrażano już głosy, że działania wątpliwe z punktu widzenia międzynarodowych standardów dotyczących poszanowania tychże praw stoją w sprzeczności z polską racją stanu²⁵. Za takie zaś należałoby uznać nie tylko działania jawnie naruszające istniejące już międzynarodowe zobowiązania, ale też obstrukcję starań społeczności międzynarodowej w zakresie usprawniania mechanizmów ochrony praw człowieka. Wskazuje się, że odwrót od idei praw człowieka zazwyczaj odzwierciedla pogarszający

²³ Konwencja genewska o ochronie osób cywilnych podczas wojny z 12 sierpnia 1949 r. (Dz.U. Nr 38, poz. 171).

²⁴ M. Masternak-Kubiak, *Konstytucyjna zasada ochrony praw jednostki a odpowiedzialność państwa za prawa człowieka w stosunkach międzynarodowych*, [w:] *Współczesne wyzwania wobec praw człowieka w świetle polskiego prawa konstytucyjnego*, red. Z. Kędzia, A. Rost, Poznań 2009, s. 226.

²⁵ P. Grzebyk, R. Kuźniar, *Prawa człowieka i polska racja stanu*, [w:] *Współczesne wyzwania wobec praw człowieka w świetle polskiego prawa konstytucyjnego*, red. Z. Kędzia, A. Rost, Poznań 2009, s. 242.

się stan stosunków międzynarodowych, a to godzi bezpośrednio w bezpieczeństwo geopolityczne Polski. Zaznaczyć również należy, że we współczesnej doktrynie twierdzi się, że budowa efektywnego systemu dzielenia odpowiedzialności za sytuacje uchodźcze leży w wymiernym, długofalowym interesie wszystkich członków społeczności międzynarodowej, nie tylko tych narażonych na spontaniczny napływ znacznych ilości uchodźców²⁶. Co więcej, z punktu widzenia bezprecedensowej na tle innych państw UE polityki otwartych drzwi Polski dla imigrantów zarobkowych spoza Unii²⁷, wątpliwości wzbudza zasadność argumentacji odwołującej się do troski o bezpieczeństwo polskich obywateli w obliczu potencjalnego napływu ledwie nieznacznej liczby uchodźców, która mogłaby do Polski trafić w ramach przesiedlenia. Trudno zatem szukać uzasadnienia dla stanowiska polskiego rządu wobec g.c.r. w ogólnym zobowiązaniu władz publicznych do zapewnienia bezpieczeństwa obywateli, wyrażonym w art. 5 Konstytucji.

V. Podsumowanie

Podsumowując, jakkolwiek efektywność g.c.r., mającego w założeniu usprawnić funkcjonowanie uniwersalnego systemu ochrony uchodźców jest dyskusyjna, tak wątpliwości równie uzasadnione, acz zgoła innej natury, budzi niewłączenie się przez Polskę w toczący się na arenie międzynarodowej proces przystosowania tego systemu do warunków współczesności. Bierność ta, w sytuacji w której jedyne efektywne rozwiązanie problemu uchodźstwa musi być rozwiązaniem globalnym, przybiera wręcz znamiona obstrukcji działań społeczności międzynarodowej w zakresie ochrony uchodźców. Wydaje się, w obliczu istniejących opracowań z zakresu stosunków międzynarodowych, że tego rodzaju postępowanie jest niezasadne z punktu widzenia długoterminowych strategicznych interesów Polski.

²⁶ J.C. Hathaway, *The Global Cop-Out on Refugees*, „International Journal of Refugee Law” 2018, nr 4, s. 600–601.

²⁷ Eurostat, *First residence permits issued in the EU Member States remain above 3 million in 2017*, press release 166/2018–25 October 2018, s. 2, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9333446/3-25102018-AP-EN.pdf> (7.04.2021).

Co więcej, na podstawie uwag poczynionych w niniejszym opracowaniu dojdź należy do wniosku, że Konstytucja RP stwarza władzom publicznym dyrektywy dotyczące ich postępowania w zakresie rozwoju mechanizmów ochrony praw człowieka, nakierowane na zapewnienie jak najszerszego poszanowania tych praw. W obliczu zaś stosunku władz publicznych do postępującego rozwoju międzynarodowych instrumentów ochrony uchodźców uznać należy, że dyrektyw tych nie bierze się pod uwagę w stopniu satysfakcjonującym.

Literatura

- Bosek L., *Art. 30*, [w:] *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz. Art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016.
- Betts A., Collier P., *Refuge: Transforming a Broken Refugee System*, [b.m.w.] 2018.
- CBOS, *Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców*, Komunikat z badań nr 12/2016, Warszawa 2016.
- Gottwald M., *Burden Sharing and Refugee Protection*, [w:], *The Oxford handbook of refugee and forced migration studies*, red. E. Fiddian-Qasimiyeh, G. Loescher, K. Long, N. Sigona, Oxford 2014.
- Grzebyk P., Kuźniar R., *Prawa człowieka i polska racja stanu*, [w:] *Współczesne wyzwania wobec praw człowieka w świetle polskiego prawa konstytucyjnego*, red. Z. Kędzia, A. Rost, Poznań 2009.
- Hathaway J.C., *Assigning Protection: Can Refugee Rights and State Preferences be Reconciled?*, „Journal of Institutional and Theoretical Economics” 2019, nr 1.
- Hathaway J.C., *The Global Cop-Out on Refugees*, „International Journal of Refugee Law” 2018, nr 4.
- Jaskiernia J., *The Legal Status of Climate Refugees*, [w:] *Wyzwania dla powszechnego systemu ochrony praw człowieka u progu trzeciej dekady XXI wieku*, red. J. Jaskiernia, K. Spryszak, Toruń 2021.
- Masternak-Kubiak M., *Konstytucyjna zasada ochrony praw jednostki a odpowiedzialność państwa za prawa człowieka w stosunkach międzynarodowych*, [w:] *Współczesne wyzwania wobec praw człowieka w świetle polskiego prawa konstytucyjnego*, red. Z. Kędzia, A. Rost, Poznań 2009.
- Nestmann M.A., *Problematyka kryzysu migracyjnego i jego konsekwencje*, [w:] *Wyzwania dla powszechnego systemu ochrony praw człowieka u progu trzeciej dekady XXI wieku*, red. J. Jaskiernia, K. Spryszak, Toruń 2021

- Piechowiak M., *Preambuła*, [w:] *Konstytucja RP. Tom I. Komentarz. Art. 1–86*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016.
- Türk V., Dowd R., *Protection Gaps*, [w:] *The Oxford handbook of refugee and forced migration studies*, red. E. Fiddian-Qasmiyeh, G. Loescher, K. Long, N. Sigona, Oxford 2014.
- UNHCR, *Framework for Durable Solutions for Refugees and Persons of Concern*, Geneva 2003, <https://www.unhcr.org/partners/partners/3f1408764/framework-durable-solutions-refugees-persons-concern.html>.